

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאצרות אמונים

כחם של דבורי תורה ותפלה שאומר הוא לפני קונו ויצורו!
תפארת שלמה!

יְקַרְבֵנִי אֶת יִצְרָנוּ לְהִשְׁתַּעֲבֵד לָךְ
אם עלה קרבנו מן הקרב זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אתו לרצנו לפני ה' (א כ)

חכמים (ר"ה א, ע"פ רש"י שם) דיקו מִכָּף שְׂנֵאָמַר כָּאן: "יקריב אתו", אף שפבר נאמר קדום: "יקריבנו", שאם מסרב הנודר להביא את קרבנו, על בית הדין מוטל לכפותו לקיים את נדרו. ואולם כיון שעליו להביא את קרבנו "לרצנו", לפיכך "כופין אותו עד שיאמר: 'רוצה אני'".

אמר ה' שפת אמת! כי בדברי הגמרא מצינו רמז לכך שאדם החפץ לכוף עצמו תחת על המצוות, יכול לבקש שמשמים יכפוהו לבחור בטוב. וכעין מה שפצינו (יומא ס"א) שיצר הרע של עבודה זרה נמסר בידי אנשי כנסת הגדולה. ואכן, על כף מבקשים אנו מדי בקר: "וכוף את יצרנו להשתעבד לך", ואף בימים הנוראים אנו מתפללים: "ויבכו תן פחדך... ואימתך על כל מה שבראת... לעשות רצונך בלבב שלם".

שפת אמת! וידא תרל"ב, ראש השנה תרמ"ז; מפי סופרים וספרים!

אֲשֶׁם אֲשֶׁם אֲשֶׁם - 'אשם הוא לה'
אשם הוא אשם אשם לה" (ה יט)

דרש רבי יצחק מג'לד מחכמי בגדד: בפושנה (ברכות לג ב) מבאר כי כל "האומר... מודים מודים" - משתקין אותו. הגמרא (שם) מבארת את הסבה שהיא לפי שכאשר הוא כופל את לשון ההודאה, הוא נראה כמודה לשתי רשיות חלילה, ומתוך כך מוסיפה שיש להשתיק אף את האומר: "שמע שמע", לפי שגראה כמקבל עליו על שתי רשיות. ובידושלמי (מגלה ד' ה) הוסיף עוד, שמאותה סבה יש להשתיק אף את האומר: "אמן אמן".

שלוש המלים שאסרו חכמים לכפל - 'אמן', 'שמע' ו'מודים', הן בראשי תבות: 'אשם'. ויש לומר כי כדי לרמוז על האסור האמור נכתבה המלה 'אשם' בפסוק שלפנינו שלוש פעמים, לאמור: 'אשם', 'אשם' - הכופל את תבות: 'אמן', 'שמע' או 'מודים', 'אשם' [חוטא] הוא לה".

יצחק רכב

מלה קטנה - עצמה אדירה

"ויקרא אל משה" (א כ)

דרש רבי יעקב דב מרמורשטיין נשיא בני אמונים:

"ויקרא" - ראשי תבות: ויענו ישראל קול רם אמן, רמז לדברי הגמרא (שבת קי"ט ב) שיש לענות אמן "בכל כחו" והינו "בקול רם" (ראה תוספות שם ד"ה פל העונה).

ומפני מה נכתבה האות אל"ף [המורמזת לאמן] זעירה? כדי להזכיר לנו שעגית אמן היא פעלה קלה וזעירה, ובקלות יכול אדם לצבר באמצעותה מצוות אין סוף.

פסול להקריב, כף כהן בעל מום פסול מלהקריב (ראה זבחים ט"א)

ואולם, לגבי קרבן הלב - התפלה - מזכירה התורה רק את המקריב, ובכך היא באה ללמדנו שגדולה תפלה יותר מן הקרבנות" (ראה ברכות לב ב); בשונה מקרבן הבהמה שאינו יכול להיות מקרב על ידי בעל מום, תפלתו של בעל מום, אם היא עצמה שלמה בלא מום, אדובה, רצויה היא יותר מתפלת השלם בגופו.

פכתוב בתהלים (נא ט): "זבחי אלקים רוח נשברה".

תוצאות חיים [אמפטורדם תקכ"ד]

מו הבהמה נוכל ללמד על מדרגת היהודי

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" (א כ)

דרש האדמו"ר רבי שלמה מרדומסק:

"אדם" - מן השוה, "כי יקריב" - כי יבקש להתקרב לה' ולהתעלות בעבודתו. "מן הבהמה... תקריבו את קרבנכם" - מהבהמה יוכל הוא להבין עד כמה גבוהה היא מדרגתו, ומתוך כך להתקרב לה'. שהנה בזמן שבית המקדש היה קים אף האדם הפשוט ביותר יכול היה בהבל פיו, מבלי לעשות כל שנוי בגוף הבהמה, לשנות את מהות הבהמה ולהופכה מבהמת חליו לקדושה למזבח. ואם כה גדול הוא כח דבורו של היהודי, על אחת כמה וכמה מה נשגב

מעלתה של תפלת נדבה

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה'" (א כ)

"בקרבנות נדבה דבר הענין" (רש"י).

הדעת נותנת שנחוץ יותר לפרש את דינים של קרבנות החובה, מדוע אפוא פתחה התורה בקרבנות הנדבה?

פרש רבי יוסף צבי דינר ראב"ד לונדון:

הקדימה התורה לפרש את קרבנות הנדבה כדי ללמדנו על גדל מעלתו של מקריבם. מעשיו של המקריב מוכיחים שאינו מקים את מצוות התורה רק כדי לצאת ידי חובה, אלא הוא מחזר בכל כחו אחר המצוות כדי לעשות נחת רוח לקונו.

כך גם בתפלה שהיא פיוס במקום הקרבנות (ראה ברכות כ"ו ב), יש חשיבות מיוחדת לפרקי תהלים ולתפלות שמוסיף האדם על התפלות הקבועות, כי באמצעותן מראה שהוא מוכן להתאמץ בעבודת בוראו יותר מכפי שמוחב.

דרכי יוסף צבי ע"מ נד

כאן המקום לשבח את המקפיד על מנהג הקדמונים לומר את ברכות השחר בתוך חבורת אנשים העונים אמן איש אחר ברכות רעהו (ראה ש"ע א"ח ט"ד). באמצעות הנהגה זו פותח המברך את יומו בהצהרה שהוא אינו עובד את קונו לצאת ידי חובה, אלא מחזר אחר עשיית המצוות בשלמות אף במקום שאינו מחייב לעשות כן מעקר הדין.

תפלתו של בעל מום רצויה יותר

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" (א כ)

לקח נפלא על מעלת התפלה שבמינוי היא במקום הקרבנות, דרש רבי חיים יעקב בוסקוביץ מהפסוק שלפנינו:

המתבונן ימצא כי שני חלקים יש בפסוק זה; הראשון: "אדם כי יקריב מכם" - כנגד התפלה שהיא פקרבנו הנובע מפעמי הלב, והשני: "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" - כנגד הקרבן הבא מן הבהמה.

והנה, לגבי קרבן בהמה מזכירה התורה הן את הקרבן והן את המקריב - "תקריבו את קרבנכם", ובכך רמזה שדינם שווה; כפי שקרבן בעל מום

ביום רביעי הבעל"ט, י"א בניסן יחול יומא דהלולא של השל"ה הקדוש
בספרו הקדוש 'שני לוחות הברית' הפליג רבות בגדל מעלת עגית אמן, בין הדברים כתב:

א. "העליונים והחתונים תלויים במלת אמן, והוא עקר ושרש יסוד מוסד לכל העולמות כלן" (מספת תמיד א"ח פ).

ב. "מי שמכין לכל ברכה וברכה היוצאת מפי המברך ועונה אמן בכינה וקדוה, גורם למעלה קדושה הרבה מאד, ושפע רב טוב לכל העולמות, כי הוא פותח המקור העליון, מקור מים חיים, כמו שפותח המעיין להשקות לכל הצרכים השקאה..." (שם).

ג. "כן הוא האמת שאמן גדול מצד עצמו ולגדלתו אין חקר" (שם אות פא).

"בני אמונים" - אמן לכל ברכה.

יהי רצון שאחר ברכות השחר (ד)

יהי רצון' שאחר ברכות השחר (ד)

לפני ה'.

מלשינות המביאה לידי עדות שקר

עוד מבקשים אנו שנגזל "ממלשינות". אף בלקשה זו זקוקים אנו מדי בקר, שכן כל הלשנה עלולה להביא רעה גדולה על האדם, ואנו מסמיכים לה גם את הבקשה להנצל "מעדות שקר", כיון שלעתים מסתייע המלשין בעדי שקר כדי לבסס את הלטנתו (כ"ס פתחי' ברכות ופ' טו).

על חמרת עוון מלשינות נזכר ללמד מהספור הבא: בעת שקבל על עצמו הגאון מוילנא לגלות מביתו וממקומו, ארע ששכר עגלון יהודי כדי שביאו לאחת העירות שאלתו בקש להגיע במסלול גלוהו. במהלך הנסיעה, בעת שעבר בגבול אחד העירות, סטתה העגלה מן הדרך ורמזה ערבות נרם שגדלו בשדה. העגלון מהר להסתתר, ובעל השדה שהיה גוי אלים מהר לרוץ לכונן העגלה ולהכות את היושב בתוכה. אף על פי שהאשמה היתה על העגלון, ספג הגאון את המכות בדמויה ולא אמר מאומה. לאחר מכן הסביר למקורביו: "אלו הייתי אומר לאותו גוי כי העגלון אשם ברמיסת ערבותי, היתה אמירתי בגדר מלשינות, שכן בקר הייתי גורם שהעגלון יספג מכות שלא יצדק" (שם עולם סוף ח"ב בהשקפה לשמירת הלשון).

שתיצילנו מכל זרות קשות'

אמרו חכמים (אבות ג'): "כל שרוח הבריות נוחה הימנו - רוח המקום נוחה הימנו", ופרש החובת הלבבות (שער יחיד הענינה פ"א) שאין פגנת חכמים הרוחות לאדם לעשות פעולות כדי להאהיב את עצמו על בני אדם. אלא ללמדנו שהבורא יתברך הוא זה שנותן את חנו של האדם בעיני הבריות ומאהיבו עליהם. ועל כך אמרו, שכל מי שרוח הבריות נוחה הימנו, אות הוא שאף רוח המקום נוחה הימנו, ולכך נתן את חנו בלב הבריות שהיה נכונה. על כך אמר מבקשים כאן שנגזל "משנאת הבריות" שלא יהיה שנואים בעיני הבריות, אלא רוח הבריות תהיה נוחה מאתנו, ומתוך כך אף ננצל "מעליה" שלא יתגוללו עלינו הבריות בעלילות דברים כדי להרע לנו.

עוד מבקשים אנו שבבוא עתנו, בל נסתלק מן העולם במיתה משונה, כי אם במיתה רגילה כדרך כל אדם. "מיתה משנה" היא מות פתוצאה מופת חרב, מחמת רעב או מחמת אסון כלשהו. לעמת מיתה מחמת זקנה או מחלה, הנחשבת למיתה רגילה. (רש"י תענית א א ד"ה מיתה). כמו כן, ממשיכים אנו ומבקשים לבל נחלה חליה ב"חליים רעים": המיסרים את הגוף (רש"י ע"ז ה"ה א ד"ה רעים), ושומקרה שבו מתרחשים בעולם "מקרים רעים" נזכה לשמירה מיוחדת לבל נפגע מהם חלילה.

מעיו הרע - שיסירה הקדוש ברוך הוא מעלי לבל תשלט בי, מלשון הרע - שלא ידברו עלי לשון הרע, ממלשינות - שלא ללשנו עלי חליה, מעירות שקר - שלא יעידו עלי עדות שקר, משנאת הבריות - שלא אהיה שנואי בעיני הבריות, מעלילה - שלא יעלילו עלי עלילות כדי להרע לי, ממייתה משנה - שלא כדרך כל הארץ, מחליים רעים - המיסרים את הגוף, ממקרים רעים - המתרחשים ובאים לעולם.

קדיש במנין של שני אנשים ושמונה נשמות

שהשטח נקי מאנשים עוונות, יתכן שהוא יוכל לסייע לה'.

מיושהלה, חזור ברוח עז להשיג את מטרותו, לא המתין לרגע. הוא רץ במהרה אל המבצעה, בדק שאין בה איש מלבד הכובס שהיה עסוק במלאכתו, ורק אז נגש לעבר הכובס ובקול שבור ומשתנק התחנן: "התיימתי מאבי לפני שעה קלה. אני מוכר לומר עלי קדיש ולשם כך נחזר לי סודר. אגא, תן לי את הסודר שלך רק לכמה דקות, רק אקרא מתוכו את הקדיש" ואחזיר לך אותו מיד".

היהודי, שפכי הנראה נבהל מהבקשה הישירה, נסה בתחלה להתחמק תוך שהוא צועק על הנער: "השתגעתי? נראה לך שאאתה נמצא בערר? אתה נמצא בבוטות, חביבי, אין כאן סודרים, ובקשה תפסיק לדבר שטויות!"

אלא שבראה כי הסודר זקוק הגביה את עקשנותו של הנער. הוא פשפש בכיסו ולבסוף שלף משם את נשק יום הדין; הוא נופך לפני הכובס ברכוש היחיד שנתן היה להחזיק בבוטותו - במנת הלחם היומית שחיוו היה תלויים בה - ואמר לו: "שבת היום, ואני יודע שבשבת אסור לצום. אבל בכל זאת, מצות כבוד אב חשובה יותר. ולמען כבוד אבי אני מוכן לתת את כל חיי, קח לך את פודסת הלחם הזה, ובקשה - תן לי את הסודר לכמה רגעים".

בנקדה זו נשבר לבו של הקשיש. עיניו הצטטפו בדמעות, והוא השיב לנער: "זמן אנכי, ואינני בטוח כלל שאצא מכאן בחיים. עכשו שב ותאכל את הלחם שלך, והמתן לי עד שאשוב. אם מישוהו יכנס, אמר לו שצאתי לרגע".

עשר דקות חלפו עד שהכובס שב למקום. הוא בדק היטב כי אין איש רואה, ואחר שלף מתחת לחלצתו סודר קטן ונזלי והושיט אותו למנושהלה.

ופתאום ננער הקשיש ואמר: "יש לנו בעיה. כדי לומר קדיש אנו חייבים מנין, ומהיכן נשיג מנין כן במבצעה?" אלא שלילד כבר היתה לך תשובה מן המנין: "בזמן שחפתי חשבתי גם על זה", הוא אמר, ואחר הצביע על פגימות האסירים המפוספסות שהיו תלויות ליבוש על החבל; "הבגדים שמשו עד אתמול יהודים שנהרגו על קדושת ה'. נשמותיהם של יהודים אלו גודא מרחפות בחלל האויר. יש לנו כאן שמונה פגימות, ויחד אתנו יש לנו מנין".

הרעיון התמים מצא חן בעיני הכובס הקשיש, וכך בתוך המבצעה של בוכנולד, במנין שהרכב מלשיני יהודים ושמונה פגימות, נשמעה האזנה האלמונית: "תגדל ויתקדש שמה רבא".

ממשיך ומספר הרב לאו: עשרות שנים חלפו מאז. ביום מן הימים התבשרתי בצער על פטירתו של המחנך, ר' משה פשיגורסקי זצ"ל, ונקראתי להספיד בהליתו שנוערה בעמדם קהל רב של חסידים ואנשי מעשה, ובתוכם אצאצאי הברוכים.

במקום להספיד ספרתי לנזכרים את ספורו המרטיטי של הקדיש שאמר הנפטר באותה שבת הגדול בלתי נשפחת אחר אביו, ואחר פניתי לעבר משונו וקראתי:

"מושהלה, ראה נא, הילדים שלך עומדים סביבי עם סודרים, והם אינם צריכים לומר על מנת הלחם שלהם קדיש לומר אחריו קדיש... במילים אלו סומתי את הספיד, ואז גאון ובתפארת, בתוך קהל של מאות יהודים פורים יצקו הבגדים: "תגדל ויתקדש שמה רבא!"